

TEOSOFIAN VASTUSTAJAT.

Teosofialla ja teosofisella liikkeellä on ollut ja on vastustajia. Tämä ei ole mikään surullinen tosiasia. Päinvastoin se on iloinen seikka, sillä se osoittaa, että teosofisella liikkeellä on sisällinen voima, elonvoima, joka ihmisiä hämmästyttää ja kukaties joskus pelottaa.

Ne, jotka vastustavat teosofiaa ja teosofista liikettä, sanovat tavallisesti, että teosofia on humbugia, ja vaikka tällainen väite ja arvostelu teosofian harrastajan mielestä on järjetön, on kuitenkin hyvä joskus ottaa asia puheeksi siltäkin kannalta.

Tarkastakaamme siis kysymystä: onko teosofia humbugia? ja koettakaamme siihen vastata. Ne, jotka teosofista liikettä vastustavat, sanovat, että se on humbugia kolmen erilaisen perusteen nojalla: joko sentähden, että itse teosofia muka on humbugia, itse maailmankatsomus, itse opit, taikka toiseksi sentähden, että teosofisen liikkeen alkuunpanija, teosofian ilmottaja nykyiselle maailmalle, mad. Blavatsky muka oli petturi, taikka kolmanneksi sentähden, että muutkin etevimmät teosofit ovat muka pettureita tai petettyjä ja teosofit ylipäänsä tyhmiä ihmisiä.

I. ONKO TEOSOFIA HUMBUGIA?

Otamme nyt tutkiaksemme tuon ensimmäisen kohdan, että itse teosofian opit ovat humbugia. Silloin ne ihmiset, jotka näin väittävät, voidaan jakaa kolmeen luokkaan. Ne ovat joko materialisteja, epäilijöitä, jotka eivät mihinkään usko, tahi uskovaisia kristityitä tahi spiritistejä ja psyykillisten asioiden harrastajia, jotka kyllä uskovat henkimaailmaan ja henkisiin asioihin, mutta syystä tai toista vastustavat teosofiaa.

Katsokaamme ensiksi kristityitä uskovaisia, jotka sanovat teosofiaa humbugiksi sentähden, että se muka kieltää Jumalan, vastustaa kristinuskoa, on Antikristuksen oppia. Kun kuulemme tällaisia väitteitä teosofeina, niin me jonkun verran hämmästyimme, sillä vastustajamme puhuvat aina jostakin sellaisesta teosofiasta, josta me teosofit emme tiedä mitään. Tämä on merkille pantava kohta, jonka usein olen huomannut. Kun on vastustettu teosofista maailmankatsomusta, on vastustettu tuulimyllyjä, ei ole tietty, mitä teosofi uskoo, vaan vastustettu omia mielikuvia teosofista. Kun kristityt väittävät, että teosofia on jumalankieltämistä, Antikristuksen oppia, voimme kysyä: miksette lue meidän kirjojamme, kuuntele meidän luentojamme, seuraa liikettämme, miksette perehdy siihen henkeen, mikä meillä on? Olemmeko Jumalan kieltäjiä ja Kristuksen vihamiehiä, sentähden että meidän tunnuslauseemme on „Totuus on korkein uskonto“? Vai senkö tähden, että me opetamme, että ihmisen täytyy uskon asioissa päästä varmalle pohjalle, kalliolle, joka kestää järjen tulessa. Me tutkimme totuutta. Me etsimme totuutta. Ja sentähden me teosofit tutkimme, emme ainoastaan kristinuskoa, vaan kaikkia uskontoja. Mitä totuuden etsimistä se on, jos suljemme silmämme muitten kansojen pyhiltä kirjoilta, emme niistä tahdo mitään tietää, emme niitä lue, vaan ainoastaan omaa raamattuumme? Se ei ole totuuden etsimistä, sillä totuuden etsijä ei etsi yhdeltä taholta, vaan tahtoo kaikkea tutkia. Hän tutkii kaikkia uskontoja, jos hän tahtoo tietää, mitä uskonto on. Meidän päivinämmä ei ole ollenkaan kylliksi, jos ihminen tahtoo oppia älyllisesti uskontoa ymmärtämään, että hän tutkii vain omaa uskontoaan, olkoon hän kristitty, muhamettilainen, buddhalainen tai mikä muu tahansa. Hänen tulee tutkia kaikkia uskontoja ja niiden pyhiä kirjoja tai eurooppalaisia esityksiä niistä, tai teosofisia esityksiä, jollei hän ole tilaisuudessa tutustumaan alkuperäisiin kirjoihin. Silloin hän saa toisenlaisen kuvan uskonnosta ja uskontojen opeista, Jumalasta, maailmankaikkeudesta, ihmisen elämästä ja kuolemasta, kuin mikä hänellä oli, kun hän ainoastaan tutkii omaa uskontoaan. Silloin hän pian huomaa, että nykyiset teosofiset opit tavataan kaikissa vanhoissa uskonnoissa, jopa alkuperäisessä kristinuskossakin. Ei teosofia ole keksinyt mitään uutta. Kaikki mitä se opettaa jälleensyntymisestä ja karmasta, ihmisen kokoonpanosta, näkymättömästä maailmasta j. n. e., esitetään katkelmina, jollei täydellisesti, uskontojen pyhissä kirjoissa, viisaitten ihmisten lausunnoissa ja ihmiskunnan yhteisissä perintötiedoissa.

Siis tuo lause, että teosofia olisi Antikristuksen oppia, Jumalan kieltämistä, on ainoastaan tosi, jos Jumalan kieltäminen ei merkitse totuuden kieltämistä, sillä jos Jumala, jos Kristus on samaa kuin totuus, jos ei meidän pidä uskoa mitään valhetta, mitään tekaistua Kristusta, vaan jos se mikä meille on Jumala, on

ehdottomasti oleva sama kuin totuus, silloin teosofia ei voi olla Antikristuksen oppia eikä epäjumalanpalvelusta, koska teosofia juuri kääntää etsimään totuutta. Täten on uskovaisten kristittyjen väite vallan yksinkertaisesti kumottu.

Materialistit taas lähtevät aivan toisista edellytyksistä. He eivät välitä mitään uskonnoista ja niiden pyhistä kirjoista. Ne ovat heistä lastenkamarisatuja ja tyhjämpäiväisiä loruja. Teosofia on heidän mielestään humbugia samasta syystä kuin kaikki uskonnot, nim. juuri sentähden, että se puhuu näkymättömistä maailmoista, yliluonnollisista asioista, joista emme „mitään voi tietää“ ja joita „ei ole todistettu“. „Teosofia on spiritistinen lahko“, he sanovat, „se syntyi, kun spiritismi oli päässyt muotiin. Kaikki se on yhtä maata, me olemme aivan väsyneet noihin yliluonnollisiin, haudan- ja pilventakaisiin asioihin, me rakastamme tätä näkyvästä maailmaa, jota voi silmillään nähdä ja nenällä haistaa, tätä maailmaa ainoastaan me uskomme, emme muuta“. Näin sanovat materialistit. Mitä me heille vastaamme? Me vastaamme heidän omilla aseillaan. Kun he väittävät, että teosofia on humbugia, sentähden että se on yhtä spiritismin kanssa, niin sanomme heille: ettekö siis tiedä, mitä spiritismi on? Ettekö tiedä, ettei kukaan aikansa tieteellisen tutkimuksen, aikansa sivistyksen tasalla oleva ihminen enää ole materialisti, että kaikki etevimmät tiedemiehet ja tutkijat ovat hylänneet materialismin mahdottomana? Korkeintaan he voivat vielä olla epäilijöitä. Ettekö tiedä, että Häckel, joka vielä on materialismin eli niinkuin hän sanoo monismin tunnustaja, itse asiassa jo on antikvaarinen, vanhanaikainen? Hänellä on samat mielipiteet kuin hänellä oli 50 vuotta sitten. Kaikki jotka ovat seuranneet tieteen edistystä, ymmärtävät, että materialismin aika on ollut ja mennyt. Ettekö tiedä, että monen monet etevät tiedemiehet, professorit, luonnontieteilijät, sielutieteilijät, juuri ovat tutkineet spiritistisiä ja yliaistillisia ilmiöitä ja tulleet niistä vakuutetuiksi? Ettekö tunne nimiä sellaisia kuin Crookes, Wallace, Lombroso, Richet, Flammarion, Schiaparelli, Morselli, Ermacora, Rochas, Zöllner, du Prel, Aksakoff y. m. y. m.?

Kun spiritistinen liike ensin esiintyi maailmassa viime vuosisadan keskivuosikoiden, huomautettiin aina: „onhan ne kummallisia ilmiöitä, mutta kuinka niitä voi uskoa, kun on tavallisia jokapäiväisiä ihmisiä tutkimassa, eihän sitä tiedä, kuinka tarkkoja ja kriittisiä he ovat. Jos olisi tiedemiehiä tutkimassa, niin olisi toista.“ Tuli aika, jolloin tieteen suurimmat kuuluisuudet rupesivat tutkimaan spiritistisiä ilmiöitä, rupesivat ahkerasti olemaan mukana istunnoissa, kokeilemaan ja tarkastamaan, olisiko mitään totta noissa ilmiöissä. Silloin taas se maailma, joka aina tahtoo pysyä epäilijänä, ei myöntänyt vaan sanoi: „kyllä tiedemiehet voivat olla eteviä tutkijoita omilla aloillaan, mutta spiritismin antautuessaan he tulevat nenästä vedetyiksi. Olisipa tutkimassa sellaisia ihmisiä, jotka itse ovat harjottaneet kaikenlaisia silmäkääntäjätömpöjä, jotka ovat oppineet salonkimaagikoiksi, silloin me uskoisimme“. Nyt tänäpäivänä on tarjona todistuksia senlaatusiltakin ihmisiltä. Viime vuosina on spiritistisiä ilmiöitä ollut tutkimassa myös henkilöitä semmoisia kuin Mr. Hereward Carrington, joka monivuotisen harjottelun avulla on oppinut tuntemaan kaikki silmäkääntämistemput, kaikki keinot, millä aikaansaadaan näennäisesti ihmeellisiä tuloksia, ja hekin ovat tulleet vakuutetuiksi siitä, ettei mediumistisia ja spiritistisiä ilmiöitä voi millään „luonnollisella“ tavalla panna toimeen.

Tähän aikaan elää kaksi kuuluisaa mediumia, joita kumpaistakin on paljon tutkittu. Toinen on italialainen signora Eusapia Paladino ja toinen amerikkalainen Mrs. Piper. Jälkimmäistä tutki tri Hodgson 25 vuotta! Mrs. Piper on sellainen mediumi, joka vaipuu transsiin eli horrokseen keskellä istuntoa ja rupee puhumaan tai kirjottamaan. Alussa ei häntä tutkittu sillä edellytyksellä, että hän olisi minkään henkivaikutuksen alainen, mutta kun vuosikautia häntä tutkittiin eikä koskaan huomattu mitään petosta, täytyi lopulta uskoa ainakin siihen mahdollisuuteen, että joku hänen ulkopuolellaan oleva henkiolento puhui tai kirjotti hänen kauttaan. Mrs. Piper on mitä rehellisin ihminen, ja toht. Hodgson, professori Hyslop y. m. ovat hänen mediumisuuttaan tutkittuaan lausuneet sen johtopäätöksen, että „sen kautta kuolemanjälkeinen elämä ehdottomasti on todistettu“ (kts. mitä olen Mrs. Piperistä kirjottanut kirjassa „Mitä on kuolema?“, siv. 104 ja seur.).

Eusapia Paladino, jota myös on tutkittu parikymmentä vuotta (vuodesta 1891), ja joka on voittanut ja vakuuttanut kaikki eurossalaiset tutkijat, hän on välittäjänä aivan toisenlainen. Hän on n. k. fyysinen mediumi. Hänen istunnoissaan liikkuvat esineet, näkyy käsiä, ihmisolentoja ilmestyy, kuuluu ääniä, tuntuu kylmiä henkäyksiä j. n. e. Pehmeään saveen muodostuu kuvia käsistä ja ihmispäistä kaikkien nähden. Valokuvia otetaan istuntojen aikana kuinka paljon tahansa ja kaikki ne vahvistavat, ettei suinkaan ole

kysymyksessä mikään näköhäiriö. Olen nähnyt näitä valokuvia monenlaisia. Pöytä on ilmassa, kaikkien läsnäolijoiden kädet ja jalat näkyvät, ja mediumi on myös kaikkien nähtävänä. Ja istunnossa olijat, professorit ja tohtorit ja silmänkääntäjät vakuuttavat, ettei ole voinut tapahtua mitään petosta. Kuitenkin Eusapia eroaa Mrs. Piperistä siinä, että hän toisinaan käyttää pikku petosta, jos vain on tilaisuutta siihen. Mutta vaikka tämä tiedetäänkin ja ollaan erityisen varovaisia ja pannaan mediumi mitä ankarimman kontrollin alaiseksi, tapahtuu kuitenkin noita „selittämättömiä“ ilmiöitä.

Ei voi muuta sanoa kuin että se ihminen, joka ei nähin monilukuisiin, laajoihin ja päteviin todistuksiin usko, hän ei tahdo etsiä totuutta, hän ei tahdo omista mielipiteistään luopua, hän mieluummin kulkee silmät ummessa, kunhan vaan saa pysyä sokeassa epäuskossaan.

Lyhyesti sanoen kuuluu siis vastauksemme materialisteille: Jos te sanotte, että kaikki uskonto on haaveilua, että näkymätöntä maailmaa ei ole, niin te ette tiedä, mistä puhutte, te ette ole vielä asioita tutkineet. Ja kuitenkin olisi niin helppoa saada näistä asioista jonkunmoinen vakaumus lukemalla suurimpain tiedemiesten tutkimusten tuloksia. Ja kun te kerran tulette vakuutetuiksi siitä, että on olemassa yliaistillisia todellisuuksia, silloin voitte ehkä lähestyä teosofistakin liikettä toisella mielellä.

Etsimällä ja tutkimalla joudumme välttämättä materialismista spiritismiin. Meidän täytyy uskoa, että ihmiseen on kätkeytyä kaikenlaisia voimia, uskoa, että ihmisten joukossa on mediumeja, joiden avulla näkymättömän maailman asujain antaa itsestään tietoa ja joiden kautta usein vainajat puhuvat, kirjottavat j. n. e. Siihen uskoon meidän täytyy joutua nykyaikaisen perin tieteellisesti harjoitetun tutkimuksen kautta. Meidän ei tarvitse uskoa, että vainajat joka paikassa ovat hyppimässä, tuoleja liikuttamassa, kitaroita soittelemassa, mutta meidän täytyy tunnustaa, että on olemassa näkymättömän maailma, mediumistisia ihmisiä ja tositaapauksia, jolloin suorastaan joku kuollut ihminen on antanut itsestään tietoa. Tämä meidän täytyy tunnustaa.

Ja kun tähän kohtaan olemme joutuneet, silloin askel ei ole pitkä spiritismistä teosofiaan. Se on vain askel moninaisten ilmiöitten kaaoksesta luonnonlakien järjestettyyn kosmokseen. Sillä teosofia yksin osaa luokitella ilmiöt, asettaa ne paikoilleen, valaista niitä ja tehdä niistä kokonaisuuden.

Kuitenkin esiintyy juuri tällä kohdalla kolmas teosofian vastustajien ryhmä. Sangen monet spiritistit esiintyvät nimittäin nyt ja sanovat: „Ilmiöitä me tietysti uskomme, mutta teosofia on mielestämme humbugia, mikäli se omalla tavallaan selittää näitä asioita“.

Mitä me teosofit tähän vastaamme? Me sanomme: antakaa ilmiöiden itse puhua puolestaan. Tämä tapahtuu, kun niitä tieteellisesti tutkitaan, niinkuin on tehty viime vuosikymmeninä. Teosofia tuo vain esille eräitä näkökohtia, jotka voivat olla avuksi tutkittaessa. Niinpä teosofia on aina vähän vastustanut sitä uskoa, että olisi ainoastaan vainajia näkymättömässä maailmassa; se on väittänyt, että siellä vaikuttaa paljon voimia, että siellä elää kaikenlaisia olentoja. Teosofia on myös aina vakuuttanut, että mediumisuus – ihmisen vastaanottavaisuus näkymättömän maailman vaikutuksille – ei ole kehityksen huippu, vaan on päinvastoin hieman epänormaalin tila – ei huonossa merkityksessä epänormaalin, vaan samassa merkityksessä kuin esim. täysikasvuiselle normaali-ihmiselle olisi sairalloista kulkea ryömimällä kuten pieni lapsi. Teosofia on aina sanonut, että mediumismi on ohimenevä ilmiö, se on kyllä ilmiö, joka nykyaikana leviää paljon, mutta ei ole mikään pysyvä ilmiö. Se on kanta, joka on voitettava, jos ihminen tahtoo henkisesti kehittyä. Hänen täytyy luopua olemasta sellainen olento, johon näkymättömät voimat vaikuttavat hänen itsensä niitä hallitsematta, sillä silloin hän ei ole täydessä merkityksessä ihminen. Onhan „ihminen“ sellainen olento, joka hallitsee itseään, onhan meillä ylipäänsä tämä käsitys ihmisestä. Emmehän tahdo tunnustaa inhimilliseksi esim. orjuutta jonkun himon alla, sehän on päinvastoin elämellistä. Ihminen ei ole siinä erityisessä kohdassa vielä ihminen. Mediumi on nyt sellainen olento, jossa on kaikenlaisia voimia vaikuttamassa, joita hän ei hallitse. Hän ei ole siinä kohden täydellisesti ihminen, vaikka hän onkin jokapäiväisiä ihmisiä kehittyneempi, niinkuin lattialla ryömivä lapsi on kapalolasta. Koko hänen elimistönsä on niinkuin hieno instrumentti, mutta hän ei ole siinä merkityksessä vielä ihminen, että voisi hallita omia uusia voimiaan. Ja niin kauan kuin hän ei sitä ole, täytyy meidän myöntää, että teosofian sanoissa on järkeä, noissa sanoissa nim., että ihmisen pitää päästä voimiensa herraksi.

Tästä nyt ne, jotka ovat psyykkillisen tutkimuksen ja spiritismin kannalla, pahastuvat, kun teosofia uskaltaa väittää, että ihminen voi päästä salaisten kykyjen herraksi, voi oppia hallitsemaan näkymättömän maailman voimia. Ottakaamme esim. selvänäköisyyden kyky. Teosofian mukaan sen pitää kehittyä

mediumistisesta salatieteelliseksi. Eron ymmärrämme, jos ajattelemme fyysillistä silmää. Mitä olisi tämä tavallinen näkömme, jos me toisinaan näkisimme ja toisiaan emme näkisi ja milloin näkisimme esineet punaisessa valossa, milloin sinisessä? Kovin vaikeata olisi silloin käyttää silmiämme. Mutta nytpä meidän silmämme eivät olekaan tällä tavoin mediumistisia, vaan me näemme joka päivä samalla tavalla ja jotakuinkin samalla tavoin kuin muutkin ihmiset. Samaten se selvänäköisyys, joka todistetusti on muutamilla ihmisillä mediumistisesti, voi ihmisessä kehittyä salatieteellisesti sellaiseksi, että se on ihmisellä hallussaan niinkuin tavallinen silmä. Tämä on teosofian puolelta tehty väite.

Samanlainen on väite, joka esim. koskee valtaa elottomien esineiden yli. Spiritistisissä istunnoissa tapahtuu välistä n. k. apporteja, kun tuodaan esineitä muualta, kun kukkia, sormuksia j. n. e. yhtäkkiä ilmestyy kaukaisilta paikoilta, vaikei fyysisesti ole mitään mahdollisuutta niiden saapumiseen lukittujen ovien kautta. Tämä on mediumistinen ilmiö, mutta sekin voi muuttua salatieteelliseksi. Ihminen voi saada nämäkin voimat haltuunsa, niin että hän ilman istuntoja saattaa käskeä elottomia esineitä tulemaan. Ne aivan kuin tottelevat hänen tahtoansa ja hän voi mielin määrin saada aikaan fyysikaalisia spiritistisiä ilmiöitä. Tämänkaltaisia teosofia väittää, ja sen väitteet saattavat tuntua niistä ihmisistä, joilla ei siinä suhteessa ole ollut kokemuksia, mahdottomilta, humbugilta. He voivat sanoa: „me emme niihin usko. Millä te ne todistatte?“

Mitä teosofia vastaa tähän? Se pyytää epäilijöitä ensiksikin ottamaan huomioon, että kaikilta ajoilta on kertomuksia maagikoista, tietäjistä, noidista, jotka eivät ole olleet mediuumeja, vaan jotka juuri ovat hallinneet salaisia voimia. Kaikilta ajoilta, meidänkin ajaltamme on tällaisia kertomuksia. Ja kaikilla kansoilla on käsityksensä pahansuovista velhoista samoin kuin hyvistä tietäjistä. Mutta teosofialla on toinenkin vastaus. Katsokaa joitakuuta teosofeja, se sanoo, ennen kaikkea H.P.Blavatskya. Hän juuri väitti, että ihminen voi hallita ja muuttaa okkultisiksi mediumistisia kykyjä. Hän oli itse suorittanut sen työn ja hän oli ottanut tehtäväkseen todistaa maailmalle, että ihminen kykeni tahdolla hallitsemaan luontoa. Hän esitti paljon okkultisia ilmiöitä, jotka juuri olivat omiansa todistamaan tämän väitteen. Hän näytti omia salaisia kykyjään, teki „ihmeitä“ ja sai monen epäilijän vakuutetuksi. Mutta nyt tulemme toiseen humbugiväitteeseen. Madame Blavatskyn ilmiöihin ei uskota. „Ilmiöt olivat humbugia, madame Blavatsky oli petkuttaja“ sanotaan. No niin, kuinkahan sen asian laita lienee!

(Jatk.)
Pekka Ervast.